

Temanotat

Noen problemstillinger relatert til kvinner i India:

- **Kvinneres stilling og rettigheter**
- **Vold og overgrep mot kvinner**
- **Ekteskap**
- **Enslige kvinner**



Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanota India: Noen problemstillinger relatert til kvinner i India

SUMMARY

India, the world's second largest country in terms of inhabitants, is a country of vast social and economic differences. It is also a country consisting of different castes, cultures, ethnic groups, languages and religions.

Traditionally, India is a patriarchal society. Today's India has put in place many national laws to protect women's rights and secure equal rights for women. Nevertheless, it is often huge gaps between such constitutional guarantees and the daily realities of women's lives, particularly in rural areas.

This report looks into different aspects concerning women in India, such as women's formal and informal position, violence against women, marriage and divorce, and the situation for single women.

The report is primarily written to meet the needs of the Norwegian Immigration Authorities, and it is not intended to give a complete and exhaustive overview of the situation of women in India. The content is based on information gathered during a trip to India in October 2008, and on written sources.

SAMMENDRAG

India, som er det nest største landet i verden etter folketall, har enorme sosiale og økonomiske ulikheter i befolkningen. Videre er det ulike kaster, kulturer, etniske grupper, språk og religioner.

India er tradisjonelt et patriarkalsk samfunn. I dagens India eksisterer det mange nasjonale lover for å verne om kvinners rettigheter og å gi kvinner like rettigheter som menn. Likevel er det, særlig på landsbygda, ofte stor avstand mellom lovverket og kvinners daglige liv.

Dette temanotatet omhandler noen aspekter ved kvinners situasjon i India, så som kvinners formelle og reelle stilling, vold mot kvinner, ekteskap og skilsmisse, samt situasjonen for enslige kvinner.

Notatet er primært skrevet for norske utlendingsmyndigheter, og gir på ingen måte et uttømmende bilde av kvinners situasjon i India. Notatet er basert både på informasjon som norsk utlendingsforvaltning innhentet under et opphold i India i oktober 2008, samt på åpne skriftlige kilder.

INNHold

Kart	5
1. Innledning	6
2. Bakgrunn	6
3. Kvinner i India	7
3.1 Kvinneres stilling og rettigheter - formelt og reelt.....	7
3.2 Vold og overgrep mot kvinner.....	10
3.2.1 Vold i og utenfor hjemmet	10
3.2.2 Trakassering, vold, og drap relatert til medgift	11
3.2.3 Voldtekt	11
3.2.4 Trakassering av kvinner fra politiet	12
3.2.5 Æresdrap.....	12
3.2.6 Hjelp og rapportering, - og underrapportering	13
3.3 Ekteskap	14
3.3.1 Ulike familielovgivninger.....	14
3.3.2 Arrangerte ekteskap	15
3.3.3 Barneekteskap/barnebruder.....	16
3.3.4 Andre tradisjoner i forbindelse med ekteskapsinngåelse	16
3.4 Enslige kvinner	17
3.4.1 Skilte.....	17
3.4.2 Enker	19
3.4.3 Ugifte.....	19
3.4.4 Situasjonen for enslige kvinner i India.....	19
4. Avslutning/Hovedpunkter	22
5. Referanser	24
5.1 Skriftlige kilder.....	24
5.2 Muntlige kilder	25
6. Forkortelser	26

KART

SOUTH ASIA



Map No. 4140 Rev. 3 UNITED NATIONS
January 2004

Department of Peacekeeping Operations
Cartographic Section

Kilde: UK Home Office 2008b, s. 9.

India er en føderal republikk med 28 stater og 7 såkalte "Union Territories" (UK Home Office 2008b, s. 7).

Temanota **India**: Noen problemstillinger relatert til kvinner i India

1. INNLEDNING

Dette temanotatet omhandler flere aspekter ved kvinner og kvinners situasjon i India. Notatet er basert på ulike skriftlige kilder, samt informasjon som fremkom under et en ukes opphold i India i oktober 2008.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) har vært ansvarlig for forberedelse, gjennomføring og etterarbeid i forbindelse med reisen til India. Deltakere på reisen var rådgiverne Karianne Robøle-Sørensen og Bernt Skåra fra Utlendingsnemnda (UNE), samt seniorrådgiver Eli Melby fra Landinfo.

Under oppholdet i India ble det avholdt en rekke møter, bl.a. med representanter for lokale og internasjonale organisasjoner, og fra indiske myndigheter, som jobber med menneskerettighetsspørsmål og/eller kvinners rettigheter. Videre ble det avholdt møter med tre vestlige ambassader, samt lokale jurister/advokater. Møtene foregikk i hovedsak i New Delhi. En dag ble imidlertid tilbrakt i Chandigarh, som er hovedstaden i de to delstatene Punjab og Haryana.

Alle samtalepartnerne i India ble gjort kjent med at opplysningene de ga ville bli publisert. Hovedinntrykket var stor grad av åpenhet, og få innvendinger i forhold til å bli sitert på sine uttalelser. Kun et fåtall ønsket ikke å få sitt navn offentliggjort, og/eller ønsket ikke å bli sitert direkte. Etter avtale refereres derfor disse til i anonymisert form. I tillegg har Landinfo valgt å anonymisere tre lokale advokater som delegasjonen hadde møter med i New Delhi og Chandigarh. Dette er gjort for å verne om advokatenes anonymitet fordi disse utfører verifiseringer i utlendingssaker, blant annet for norske utlendingsmyndigheter.

Møteprogrammet i India ble utarbeidet av den norske ambassaden i Delhi etter anmodning fra Landinfo. Ambassadens bistand i tilknytning til planlegging og gjennomføring av programmet var til stor hjelp, og Landinfo vil spesielt takke ambassadesekretær Berit Ågard Sarin.

Samtalepartnere i India som er referert i dette notatet er presentert i kapittel 5, likeså en liste over det skriftlige bakgrunns materialet som er benyttet.

Temanotatet gir på ingen måte et uttømmende bilde av kvinners situasjon i India. Formålet er snarere å berøre og belyse noen problemstillinger relatert til indiske kvinner, som er av relevans for UDI og UNEs behandling av utlendingssaker. Norske utlendingsmyndigheters informasjonsbehov har dermed stått sentralt ved utformingen av dette notatet.

2. BAKGRUNN

India er det nest største landet i verden etter folketall, med i overkant av 1,1 milliard mennesker (CIA 2009). Hele 80 % av befolkningen er hinduer, mens 13 % er muslimer, om lag 2 % kristne, 2 % sikher og 2 % som tilhører andre religioner (CIA 2009). Foruten ulike religioner, er India et samfunn med ulike etniske grupper, språk og kulturer.

Formelt eksisterer ikke kastesystemet, men realiteten er en annen. I 2001 utgjorde ”de kasteløse” (*daliter*) om lag 16 % av befolkningen eller 166 millioner mennesker (U.S. Department of State 2008).

India er et land fullt av kontraster og forskjeller, for eksempel mellom urbane og rurale områder, og med **enorme økonomiske og sosiale ulikheter** i befolkningen. Det finnes en meget rik elite, en voksende middelklasse, samtidig som en stor del av verdens fattigste bor nettopp i India. India har hatt en økonomisk vekst på omlag 8 % de siste fem årene (Norges ambassade i India 2008), og bl.a. en enorm oppsving i IT-sektoren, men den økonomiske veksten har i liten grad endret de fattiges levekår. I henhold til UK Home Office (2004, pkt. 2.1) lever rundt 25 % av befolkningen under den såkalte fattigdomsgrensen.

Hele det indiske subkontinent har tradisjonelt vært et **patriarkalsk** samfunn. Dette beskrives bl.a. i rapporter fra UK Home Office (2004, pkt. 3.1 – 3.15) og fra Svenska Utrikesdepartementet (2008, s.15 og 16).

India er fortsatt i stor grad patriarkalsk. Det har imidlertid skjedd, og skjer, endringer, særlig når det gjelder kvinners *formelle* rettigheter.

3. KVINNER I INDIA

3.1 KVINNERS STILLING OG RETTIGHETER - FORMELT OG REELT

Når det gjelder kvinners stilling i India, kan en veldig generelt si at det er et **nord/sør** og et **urbant/ruralt** skille. Der nord for en stor del er mer patriarkalsk enn i sør og kvinner i byer har større muligheter enn på landsbygda. Dette har blitt beskrevet både av flere skriftlige kilder (bl.a. UK Home Office 2004, pkt. 3.1 og 3.4), og av flere av samtalepartnerne under utlendingsforvaltningens reise til India i oktober 2008 (den norske og tyske ambassaden, WomenPowerConnect (WPC)¹ og Institute for Development and Communication (IDC)²).

Det kan bemerkes at det i ett møte fremkom et noe motstridende synspunkt, idet to personer ga uttrykk for at det sørlige India er mer konservativt enn det nordlige. Disse personene jobber imidlertid ikke spesifikt med kvinnerelaterte spørsmål, og uttalte seg kun på bakgrunn av sitt generelle kjennskap til India.

I tillegg til de geografiske dimensjonene **nord/sør** og **by/land**, er det flere andre faktorer som kan ha betydning for en kvinnes muligheter og hvordan hun blir behandlet, så som *klasse, kaste, religion* og *utdanning*.

¹ **WomenPowerConnect (WPC)** er en koalisjon av kvinnegrupper, akademiske institusjoner, kvinnelige ledere og enkeltpersoner, som har som mål å beskytte kvinners interesser i India, bl.a. gjennom dialog med parlamentsmedlemmer og politikere på nasjonalt nivå, samt å påvirke politiske avgjørelser.

² **Institute for Development and Communication (IDC)** er en forsknings-, opplærings- og evalueringsorganisasjon lokalisert i Chandigarh i India, med bl.a. en egen *Gender Studies Unit*.

India har signert og ratifisert FNs konvensjon om å avskaffe diskriminering av kvinner, og har en egen National Commission for Women (NCW)³ som skal beskytte og forsvare kvinners rettigheter. India har videre **mange** nasjonale lover som skal verne om kvinners rettigheter og sikre kvinner like rettigheter som menn, som for eksempel *The Dowry Prohibition Act* (1961) og *The Protection of Women from Domestic Violence Act* (2005)⁴.

Dette indikerer en positiv utvikling når det gjelder å sikre kvinners formelle rettigheter. At indiske myndigheter viser stor vilje på dette feltet ble da også uttalt av ulike møtepartnere (den norske og tyske ambassaden, UNIFEM, WPC og NCW). Representanter fra WPC mente at det særlig var de siste 4-5 årene myndighetene har vist stor vilje og innsats for å sikre kvinners rettigheter, både gjennom lovverk og ved økonomiske midler.

Det ble imidlertid understreket av flere møtepartnere, som WPC, NCW, samt den norske og tyske ambassaden, at det ofte er **stor avstand** mellom lovverket og kvinners daglige liv. Også skriftlige kilder beskriver det samme, bl.a. UK Home Office (2008a, pkt.2.5, s. 2.): "[...] there is evidence of **huge gaps** between constitutional guarantees and the daily realities of women's lives" (uthevelsen er gjort av Landinfo).

Britiske myndigheter sier videre:

Numerous laws exist to protect women's rights, including the Equal Remuneration Act of 1976, the Prevention of Immoral Traffic Act of 1956, the sati Prevention Act of 1987, and the Dowry Prohibition Act of 1961. However, the government often was unable to enforce these laws, especially in rural areas where traditions were deeply rooted (UK Home Office 2008a, pkt. 3.10.4, s.14).

Det at myndighetene ofte ikke er i stand til å håndheve lover som skal beskytte kvinners rettigheter, spesielt på landsbygda hvor tradisjoner står meget sterkt, korresponderer med WPCs uttalelse om at staten viser vilje og lovverket er på plass, men at sosial endring tar lang tid. For eksempel ble medgift forbudt for nesten 50 år siden (Dowry Prohibition Act, 1961), men denne tradisjonen er fortsatt utbredt. Likeledes er trakassering og vold mot kvinner relatert til uenighet om medgift, fortsatt et stort problem i 2008.

Den tyske ambassaden mente også at lover og tradisjoner i India ikke er i samsvar med hverandre når det gjelder kvinners rettigheter. Videre uttalte både den norske ambassaden og WPC at "Laws and acts for women in India are there, but the implementation is difficult". WPC påpekte dessuten at informasjon til kvinner om deres rettigheter ofte er mangelfull eller fraværende, og at mange kvinner derfor ikke er klar over sine egne rettigheter.

³ **The National Commission for Women (NCW)** er et lovbestemt (statutory) organ grunnlagt i 1992. I henhold til informasjon fremkommet i møte med NCW i New Delhi 17. oktober 2008 er kommisjonens viktigste tre avdelinger (cells): *Complaints and Investigation Cell, Research Cell* og *Legal Cell*.

⁴ Loven trådte i kraft i oktober 2006, og søker å beskytte kvinner fra all form for vold i nære relasjoner (domestic violence), trakassering og utnyttelse av familiemedlemmer eller slektninger (U.S. Department of State 2008).

De generelle mulighetene til å få en sak gjennom rettssystemet i India er begrenset, både for kvinner og menn, på grunn av svært store restanser. I møte med Asian Centre for Human Rights ble det opplyst at hvis en ønsker få en sak gjennom rettssystemet er det helt avgjørende at en har økonomiske midler, og at uten penger kommer en ingen vei. Det ble videre uttalt at korrupsjon i rettssystemet er svært utbredt.

Kvinner vil ofte ikke disponere økonomiske ressurser til å få en sak gjennom rettssystemet. Mange har heller ikke personlige ressurser nok til å søke hjelp, og/eller er ikke klar over sine egne rettigheter. En kvinnes mulighet til å fremskaffe relevant informasjon og søke bistand, vil ofte være avhengig av utdanningsnivå og lese- og skriveferdigheter. I henhold til den indiske folketellingen i 2001 var det kun 47,8 % av alle kvinner som kunne lese og skrive (CIA 2009). Det innebærer at i 2001 var mer enn halvparten av alle kvinner i India analfabeter.

Et annet eksempel på kvinners/jenters lave status i det indiske samfunnet som ble trukket frem av IDC, UNIFEM og tre vestlige ambassader/konsulat, er forekomsten av **drap på jentefostre** (*female feticide*) og **jentebabyer** (*female infanticide*). Dette gir igjen en unaturlig skjevhet i kjønnsfordelingen. Drap på jentefostre og jentebabyer er omtalt som et alvorlig problem i India også av ulike skriftlige kilder, som U.S. Department of State (2008) og Freedom House(2008). Sistnevnte skriver bl.a.:

The malign neglect of female children after birth remains a concern. Sex-determination tests are increasingly used during pregnancy, after which female fetuses are more likely to be aborted, despite a prohibition on tests being conducted for this purpose. The trend, coupled with the practice of female infanticide by those who cannot afford the tests, has contributed to a significant imbalance in the male-female birth ratios in a number of states, particularly in the northwest.

I følge informasjon fra britiske myndigheter er det i India en kjønnsfordeling for barn under 6 år på 927 jenter per 1000 gutter (U.K. Home Office 2008b, pkt. 24.07, s. 82). Dette er den skjevste kjønnsfordelingen i verden, og den tiltar for hvert år. Det nordvestlige India, og Punjab i særdeleshet, blir av ulike kilder trukket frem som det området hvor drap på jentefostre/babyer er mest utbredt. I følge amerikanske myndigheter er det i 14 distrikter i Punjab og Haryana mindre enn 800 jenter per 1000 gutter (U.S. Department of State 2008). Dette synes å underbygge vurderingene av nord som mer patriarkalsk og tradisjonalistisk enn sør.

Kvinner i India blir altså i utstrakt grad utsatt for diskriminering og ulike menneskerettighetsovergrep. Vold mot kvinner er utbredt (se for øvrig 3.2 i notatet), til tross for at det eksisterer en rekke nasjonale lover som skal verne om og sikre kvinners rettigheter. Dette viser at det generelt fortsatt er stor avstand mellom kvinners formelle og reelle stilling og rettigheter i India.

3.2 VOLD OG OVERGREP MOT KVINNER

3.2.1 Vold i og utenfor hjemmet

Trakassering av og ulike former for vold mot kvinner er et utbredt problem i India. Dette ble bekreftet av de fleste av utlendingsforvaltningens møtepartnere i India i oktober 2008, og er også omtalt av ulike skriftlige kilder.

U.S. Department of State (2008) sier bl.a. i sin rapport om menneskerettigheter i India i 2007 at "Rape and other violent attacks against women continued to be a serious problem."

Trakassering og vold mot kvinner i India foregår både i den offentlige og private sfære. Særlig sistnevnte, det vil si vold i hjemmet/vold i nære relasjoner (*domestic violence*), er svært utbredt. Britiske myndigheter sier bl.a.:

In 2006, domestic violence was reported to be a common and serious problem across all religious, class, and caste boundaries. Offences included beating, slapping, kicking, rape and even murder. Societal violence against women was also a serious problem in 2006. Although providing or taking a dowry is illegal, dowries continue to be offered and accepted and dowry disputes are a serious problem. It was reported in 2006 that women do not report the majority of rapes. Women victims of rape were also reported to be at a severe disadvantage within the criminal justice system and the rape of women in custody was reported in 2006 (UK Home Office 2008a, pkt. 2.5, s. 2-3.).

Her beskrives altså ulike former for **vold i nære relasjoner**, som *slag, spark, voldtekt og drap*. Underrapportering av **voldtekt**, dårlig rettsikkerhet for voldtekts ofre, og voldtekt av kvinner i varetekt, er også omtalt. Videre blir konflikter relatert til uenighet om **medgift** omtalt som et alvorlig problem.

Også Freedom House (2008) beskriver trakassering, overgrep, voldtekt, vold og drap av kvinner i India, både i og utenfor hjemmet, i en rapport som omhandler året 2007:

Each year, several thousand women are burned to death, driven to suicide, or otherwise killed, and countless others are harassed, beaten, or deserted by husbands, in the context of domestic disputes that sometimes include dowry-related issues. Despite the fact that making demands for dowry is illegal and hundreds of people are convicted each year for the crime, the practice continues. Rape and other violence against women are serious problems, and lower-caste and tribal women are particularly vulnerable.

Vold i nære relasjoner blir omtalt som et utbredt og alvorlig problem på tvers av religion, klasse og kaste (UK Home Office 2008a, pkt. 2.5, s.2). Flere møtepartnere i India antydte imidlertid at kvinner som er mer økonomisk uavhengige er noe mindre sårbare.

Når det gjelder vold utenfor hjemmet, så har Freedom House (2008) uttalt at kvinner i India som er lavkaste/kasteløse, samt fra urbefolkninger, er mer utsatt for vold og voldtekt. U.S. Department of State (2008) har beskrevet at dalit-kvinner (kasteløse) er mer utsatt for trakassering. Dette er i overensstemmelse med IDCs vurdering av at faren for å bli utsatt for vold og utnyttning er større for lavkaste/kasteløse kvinner.

3.2.2 Trakassering, vold og drap relatert til medgift

Trakassering av og vold mot kvinner, og også drap på kvinner, relatert til uenighet om **medgift** (*dowry*), ble omtalt som et **stort problem** i India av mange samtalepartnere (NCW, den norske ambassaden, Lawyers Collective Women's Rights Initiative⁵, IDC, WPC og Punjab State Human Rights Commission).

NCW opplyste at en kan rapportere til dem om vold og overgrep begått mot kvinner. Saker relatert til medgift utgjorde majoriteten av innrapporterte saker til NCW i både 2006 og 2007. NCW har delt disse "medgiftssakene" i kategorier: 1) *Dowry Harassment/Cruelty* og 2) *Dowry Death*. Den desidert største kategorien av saker innrapportert til NCW i 2007 var *Dowry Harassment/Cruelty*, dvs. trakassering/grusomheter/vold relatert til uenighet om medgift. Det ble rapportert mer enn fire ganger så mange slike saker enn i hver av de to sakskategoriene som var nest og tredje størst. Kategorien kalt *Dowry Death*, dødsfall/drap relatert til medgift, var den tredje største gruppen av rapporterte saker til NCW i 2007.

IDC hevdet at for hver rapporterte sak relatert til *dowry harassment* i Punjab, er det 99 urapporterte. Med andre ord er underrapporteringen i denne delstaten svært høy når det gjelder medgiftsrelatert trakassering. Det er nærliggende å anta at det er stor grad av underrapportering også på landsbasis for denne typen saker.

Når det gjelder *dowry death* er det i følge IDC 27 urapporterte tilfeller per rapporterte i Punjab. *Dowry Deaths* er også registrert som en egen sakskategori i nasjonal kriminalstatistikk. I 2007 ble det registrert/rapportert 8093 medgiftsdrap i India (National Crime Records Bureau (NCRB) 2008).

I lys av at India fikk et lovforbud mot medgift for nesten 50 år siden, nemlig *The Dowry Prohibition Act* av 1961, er ovenstående en god illustrasjon på WPC sin uttalelse om at sosial endring tar lang tid. Både IDC og WPC var for øvrig av den oppfatning at medgift, og problemer relatert til medgift, snarere har økt enn avtatt i de senere år.

3.2.3 Voldtekt

Indisk kriminalstatistikk viser 20.000 rapporterte voldtekter i 2007 (NCRB 2008). I følge NCW har dette tallet vært mer eller mindre uendret de siste 3 - 4 årene. NCW var av den oppfatning at det er svært vanskelig, om ikke umulig, å anslå omfanget av underrapportering av voldtekter i India, men at det åpenbart er er underrapportering. IDC anslo at det i Punjab er så lite som 1 av 68 voldtekter som blir anmeldt eller registrert.

Nest flest saker rapportert til NCW i 2006 og 2007 gjaldt voldtekt eller forsøk på voldtekt (*Rape/Attempted Rape*). Kommisjonen mottok for øvrig omtrent like mange innrapporteringer i de to kategoriene *Rape/Attempted Rape* og *Dowry Death*⁶.

⁵ Utlendingsforvaltningen hadde et møte med en representant fra **The Lawyers Collective** sitt prosjekt **Women's Rights Initiative**. Vil omtales som **Lawyers Collective** i dette notatet.

⁶ *Dowry Death* var den tredje største sakskategori i 2006/2007, mens *Dowry Harassment/Cruelty* var den klart største (jf. 3.2.2).

IDC og den norske ambassaden mente at den vanligste reaksjonen fra en kvinnes familie etter en voldtekt vil være å holde det hemmelig, og ikke informere om eller rapportere overgrepet, verken til politiet eller andre.

3.2.4 Trakassering av kvinner fra politiet

To av de tre største kategoriene klagesaker rapportert til NCW i både 2006 og 2007 var altså relatert til medgift, mens en gjaldt voldtekt/voldtektsforsøk (se 3.2.1 og 3.2.2). I 2005 var det imidlertid **trakassering av kvinner fra politiet** (*Police Harassment*) som var den største kategorien klagesaker. Siden 2005 har det vært en markant nedgang av sistnevnte type klager til NCW, fra om lag 2400 i 2005 til om lag 250 i 2007. Både NCW og UNIFEM fortalte om en økende bevissthet i politiet i forhold til ”kvinnespørsmål” (*gender issues*), samt opplæringsprogrammer. Politiet i Delhi har igangsatt en rekke tiltak for å begrense forbrytelser mot kvinner og barn (UK Home Office 2008b, pkt. 24.62, s. 94). Konkrete tiltak og fokus på holdninger, er trolig medvirkende årsaker til den betydelige nedgangen i antall klager på at politiet trakasserer kvinner. En vestlig ambassade var imidlertid av den oppfatning at politiet i India snarere trakasserer enn beskytter kvinner, og Lawyers Collective hevdet at ”the police have an extremely anti-women mindset”.

3.2.5 Æresdrap

Både muntlige og skriftlige kilder skiller mellom medgiftsdrap (*dowry deaths*) og æresdrap (*honor killings*). Freedom House (2008) har uttalt følgende om **æresdrap** i India:

So-called honor killings, in which women are murdered by relatives for perceived sexual or moral indiscretions, remain a problem, especially in the northwestern states of Punjab and Haryana.

Også i møter utlendingsforvaltningen hadde i India høsten 2008, bl.a. med IDC og Lawyers Collective, ble det fortalt at æresdrap kan forekomme. IDC mente at hvis en jente rømmer med en mann og/eller gifter seg uten foreldrenes samtykke, er sannsynligheten høy for at de kutter all forbindelse med henne, og at de til og med kan drepe henne. Lawyers Collective mente at æresdrap kan skje hvis en gifter seg mot familiens vilje og på tvers av kaste og/eller religion. Human Rights Commission i Punjab hevdet at æresdrap kan skje hvis en bryter landsbygdas regel om at en ”can not marry below a certain level”.

Ingen av møtepartnerne hadde informasjon som kan si noe om utbredelsen av æresdrap, kun at det kan forekomme i India. Verken NCW eller NCRB (2008) anvender æresdrap som en egen kategori av overgrep. Det kan indikere at dette ikke er et så utbredt fenomen. En annen årsak kan være at få slike saker anmeldes/rapporteres. I følge NCW har ingen slike saker blitt innrapportert til dem. NCW var for øvrig av den oppfatning at det har vært en nedgang i antall æresdrap i India de siste årene. Kommisjonen mente videre at æresdrap kun foregår i noen begrensede deler av landet. I følge svenske myndigheter forekommer æresdrap først og fremst på landsbygda og i nordlige India (Svenska Utrikesdepartementet 2008, s. 16).

3.2.6 Hjelp og rapportering, - og underrapportering

NCW i India arbeider for å forhindre vold mot og diskriminering av kvinner, både i og utenfor hjemmet. I møte ble det opplyst at saker/klager kan innrapporteres til kommisjonen, og at den har ”*all the powers of a civil court*”. NCW opplyste videre at antall innrapporterte saker til kommisjonen nesten var tredoblet på noen få år, fra 2004 til 2007. I 2007 mottok NCW om lag 16.000 saker/klager på landsbasis. På den ene siden kan den markante økningen i innrapporterte saker til NCW indikere en økt bevissthet og bedre muligheter for kvinner til å rapportere om vold og overgrep. På den annen side er antall innrapporterte saker til NCW forsvinnende lite i forhold til antall kvinner i India, ikke minst når en vet at ulike former for vold mot kvinner er utbredt. Hvis en legger til grunn at det er 500 millioner kvinner i India⁷, utgjør 16.000 av 500 millioner kun 0,0032 %.

Kvinner kan også benytte andre kanaler enn NCW for å søke hjelp og/eller rapportere om overgrep. I tillegg til å rapportere saker direkte til politi og rettsvesen, kan saker også rapporteres til Human Rights Commission, enten nasjonalt eller på delstatsnivå⁸. Kvinner kan også søke hjelp hos en rekke organisasjoner og nettverk som beskjeftiger seg med ”kvinnespørsmål” og/eller har egne kvinneprosjekter. Ett eksempel på sistnevnte er Lawyers Collective Women's Rights Initiative⁹, som utlendingsforvaltningen møtte i oktober 2008, og som bl.a. tilbyr fri rettshjelp til kvinner som er utsatt for vold og seksuell trakassering. Forøvrig er det i UK Home Office sin landrapport om India (2008b, pkt. 24.51 – 24.63, side 91 – 94) et eget underkapittel som omhandler organisasjoner som tilbyr hjelp til kvinner.

Når det gjelder plasser på **krisesentre** for kvinner, opplyste flere møtepartnere (den norske ambassaden, WPC, Lawyers Collective og UNIFEM) at slike eksisterer, men at det er alt **for få** av dem. WPC opplyste at det antagelig ikke er mer enn 5 såkalte ”Shelter Homes” i hele Delhi, samt at antallet plasser ved hver av dem er svært begrenset. WPC opplyste videre at ”Shelter Homes” kun er for korte opphold, og at det ikke eksisterer noen tilbud til kvinner med behov for lengre opphold ved et krisesenter.

Som tidligere påpekt (i 3.2.2, 3.2.3 og 3.2.5) er det generelt en lav andel av innrapportering når det gjelder trakassering og vold mot kvinner i India. At **underrapporteringen** er høy skildres også i det følgende sitatet:

The 2005-2006 National Family Health Survey (NFHS) reported that only one in four abused women had ever sought help to end the violence they experienced and only two percent of abused women had ever sought help from the police (U.S. Department of State 2008).

Videre har britiske myndigheter uttalt at majoriteten av voldtekter i 2006 ikke ble anmeldt/rapportert (UK Home Office 2008a, pkt. 2.5, s.3). Det at 20.000 voldtekter ble rapportert i India i 2007 (NCRB 2008) illustrerer dette. 20.000 er et meget lavt tall sammenliknet med størrelsen på Indias befolkning. Også UNIFEM bekreftet at

⁷ Grovt anslag, beregnet ut i fra at kvinner utgjør noe under halvparten av Indias befolkning på 1,1 milliard mennesker.

⁸ Human Rights Commission på delstatsnivå eksisterer i om lag 2/3 av Indias 28 stater.

⁹ Omtalt som **Lawyers Collective** i teksten for øvrig.

det er en stor grad av underrapportering av ulike former for vold og overgrep mot kvinner, men de pekte samtidig på at antallet overgrepssaker som blir rapportert er økende. UNIFEM mente at dette hadde sammenheng med en økende bevissthet rundt problemområdet ”vold mot kvinner”. I henhold til amerikanske myndigheter (U.S. State Department 2008) viser også offisielle statistikker fra India en dramatisk økning i antall rapporterte saker om ulike overgrep mot kvinner. Amerikanske myndigheter mener at årsaken til dette er en større følelse av trygghet forbundet med å rapportere slike saker nå enn tidligere.

3.3 EKTESKAP

3.3.1 Ulike familie Lovgivninger

I India gjelder ulike lover for ekteskapsinngåelse etter hvilken religion en tilhører. Dette innebærer at hinduer, muslimer og kristne har *ulik familie Lovgivning*. De ulike religionsspesifikke familie Lovgivninger i India er:

- *Indian Christian Marriage Act (1872)*
- *Hindu Marriage Act (1955)*
- *Muslim Marriage Acts (Muslim law)*
- *Parsi Marriage Act (1936)*

I tillegg har en i India en sivil/borgelig ekteskaps Lovgivning:

- *Special Marriage Act (1954)*

Alle, uavhengig av religion (inkludert to med ulik religiøs tilhørighet), kan inngå ekteskap under *The Special Marriage Act*.

For å gifte seg under *The Indian Christian Marriage Act* må begge parter bekjenne seg til den kristne tro, mens *The Hindu Marriage Act* gjelder for **hinduer, sikher, buddhister og jainister**¹⁰. Hele 80 % av befolkningen i India er hinduer, og det sier seg selv at svært mange gifter seg under den hinduistiske ekteskapsloven. *The Hindu Marriage Act* (1955) anerkjenner like rettigheter for menn og kvinner når det gjelder både ekteskap og skilsmisse.

Ved hinduistisk ekteskapsinngåelse har det vært seremoniene for ekteskapsinngåelse, mer enn skriftlig dokumentasjon, som har vært det viktige (se også 3.3.4). Høsten 2008 var det, ifølge informasjon fra både Integrascreeen, flere indiske advokater og den tyske ambassaden, fortsatt ikke obligatorisk i alle landets delstater å registrere et inngått ekteskap. En av advokatene opplyste imidlertid at registrering av ekteskap vil bli obligatorisk i hele India. Han uttrykte det slik i oktober 2008:

¹⁰ Jainismen er en indisk religion med flere tusen år gamle røtter.

Recently, the Supreme Court of India gave the final deadline to the states and Union Territories to frame laws to make the registration of marriages compulsory, as a majority of them have failed to comply with its earlier order of February 2006 in this regard.

3.3.2 Arrangerte ekteskap

Ekteskap er ansett som viktig i India, spesielt for en kvinne. Det generelle synet er at en kvinne bør være gift, og ikke arbeide (UK Home Office 2004, pkt 9.2). I henhold til tall fra den indiske folketellingen i 2001, var nærmere 90 % av alle indiske kvinner i alderen 25 til 60 år gift (Trimberger 2008). En indisk advokat opplyste i møte at det er sjelden at en jente er over 30 år når hun gifter seg (for første gang).

De fleste ekteskap i India er **arrangerte**. En ekteskapsinngåelse er i høyeste grad et familieanliggende og innebærer ”forhandlinger” mellom familier. Et arrangert ekteskap skal gjennomføres med begge parters velvilje. En del tilfeller er imidlertid preget av svært liten grad av frivillighet. I de tilfeller en eller begge parter er motvillig/ikke ønsker å inngå ekteskapet, er det snakk om *tvangsekteskap*. Ifølge Fangen (2002, s. 35-36) forekommer det i de mest alvorlige tilfellene både fysisk vold, drapstrusler og frihetsberøvelse, for å tvinge en jente (eller gutt) til å gifte seg med en kandidat hun (han) ikke ønsker. Å kartlegge omfanget av tvangsekteskap er ikke mulig, både fordi dette ofte ikke rapporteres og fordi det kan være vanskelig å definere hva som er tvang. Det vil være glidende overganger mellom tvangsekteskap, arrangerte ekteskap og ”arrangerte kjærlighetsekteskap”¹¹, der de alle utad vil bli betegnet som arrangerte ekteskap.

I følge Torbjørnsrud (2001, s.11) er det mange kriterier for utvelgelse av ekteskapskandidat blant hinduer, deriblant kaste, geografisk tilhørighet, økonomisk bakgrunn, familiens omdømme og også i hvilken grad de to liker hverandre. I følge en medarbeider ved den norske ambassaden i Delhi er det viktig at begge parter er fra samme klasse og sosiale bakgrunn, samt at de tilhører samme religion. Imidlertid kan ekteskapsinngåelse mellom en hindu og en sikh aksepteres. Videre opplyste ambassaden at to indere som inngår ekteskap svært ofte er fra samme geografiske område, men at dette ikke er påkrevd.

I møte med den norske ambassaden ble det opplyst at det i India sjelden blir akseptert av familien at en selv finner sin ektefelle. Dette samsvarer med Torbjørnsrud (2001, s. 12) som mener at den endelige avgjørelsen ved valg av ektefelle blant hinduer vanligvis er et familieansvar. Videre sier Torbjørnsrud (2001, s.12) bl.a. dette om å inngå ekteskap mot foreldrenes vilje:

Å gifte seg mot foreldrenes eksplisitte vilje forekommer, men konsekvensene kan da bli så omfattende at det absolutte flertallet vil nøle sterkt med å gå til et slikt skritt. Ved å akseptere et arrangert ekteskap så vet de unge at foreldrene forblir ansvarlige for hva som måtte skje, dvs. hvis ekteparet får

¹¹ Med dette menes et kjærlighetsekteskap i den forstand at partene har valgt hverandre, men som fremstår som et arrangert ekteskap idet foreldrene har fått anledning til å godkjenne den utvalgte mer eller mindre etter sine egne kriterier og deretter har overtatt det formelle ansvaret for ekteskapsinngåelsen.

problemer av en eller annen art, er foreldrene forpliktet til å forsøke å løse problemene.

Og videre:

I de tilfeller hvor de unge velger mot foreldrenes eksplisitte vilje, kan sanksjonene bli svært drastiske og omfatte full utstøtelse av hele slektsnettverket, med alle de konsekvenser dette innebærer både økonomisk, sosialt og emosjonelt.

3.3.3 Barneekteskap/barnebruder

Såkalte barneekteskap, som har vært en tradisjon i India, er forbudt ved lov (U.S. Department of State 2008). Minstealder for ekteskapsinngåelse er lovfestet til 18 år for kvinner, og 21 år for menn.

Flere av møtepartnere mente at barneekteskap fortsatt inngås i India. Den tyske ambassaden mente at dette i større grad foregår **nord i India** enn i øvrige deler av landet. NCW mente at det de senere år har vært en nedgang i antall barneekteskap, men kunne ikke belegge dette med noen tall. Ingen av møtepartnerne hadde informasjon om utbredelse av barneekteskap i India, annet enn at "det skjer". Det var ingen av møtepartnerne som ga uttrykk for at de anså at ekteskap inngått av mindreårige jenter var noe stort problem i India. Amerikanske myndigheter gir imidlertid opplysninger som indikerer utbredelsen (Landinfos uthevelse):

*Despite legal constraints, according to a 2005 Health Ministry report on population and development, **half of all women** were married by the age of 15 (U.S. Department of State 2008).*

Samme kilde sier videre noe om problemer relatert til at jenter gifter seg (blir giftet bort) før minstealderen på 18 år, så som større fare for svangerskapskomplikasjoner og seksuelt misbruk/voldtekt i ekteskapet:

According to another 2005 report from the Office of the Registrar General of India, 240 girls die every day due to pregnancy-related complications in early child marriages. The International Center for Research on Women (ICRW) concluded that those married under the age of 18 were twice as likely to be abused by their husbands compared with women married later; they were also three times more likely to report marital rape. ICRW reported that child brides often showed signs of child sexual abuse and post-traumatic stress. Child marriages also limited girls' access to education and increased their health risks, since they had higher mortality rates and exposure to HIV/AIDS than girls married after 18 (U.S. Department of State 2008).

3.3.4 Andre tradisjoner i forbindelse med ekteskapsinngåelse

I følge Thorbjørnsrud (2001, s.11) omfatter selve ekteskapsinngåelsen blant hinduer et ritual med ulike religiøse og symbolske elementer, og en offentlig fest hvor ekteparet anerkjennes offentlig som en enhet. Tradisjonene i India når det gjelder ritualer, seremonier og feiring ved ekteskapsinngåelse vil **varierte** mellom de ulike

religionene, og trolig også mellom de ulike delene av landet. Landinfo har imidlertid ikke utfyllende kunnskap om dette, og kan ikke gi noen detaljert beskrivelse av variasjoner i ritualer og seremonier ved ekteskapsinngåelse, verken mellom de ulike religionene eller de ulike delene av India.

Seremonien med å gå syv ganger rundt et hellig bål, kalt *saptapadi*, ser imidlertid ut til å være essensiell for et **hinduekteskap**. Dette er nevnt av ulike skriftlige og muntlige kilder. I samtale med den norske ambassaden ble det fortalt at hinduistisk ekteskapsinngåelse skjer om kvelden. Videre ble det opplyst at hinduistisk ekteskapsinngåelse ofte ikke foregår i et tempel, men at en representant for tempelet er tilstede. Ekteskapsinngåelsen kan imidlertid også finne sted i et tempel.

Ambassaden opplyste også at **sikher** har *morning weddings*, hvilket Landinfo vil anta betyr at selve ekteskapsinngåelsen skjer om morgenen, oftest på søndager. Sikhene går da bl.a. rundt sikhenes hellige bok.

Omfanget av feiringen av en ekteskapsinngåelse, i realiteten selve bryllupsfesten, vil normalt være avhengig av hvor velstående familiene til det kommende ekteparet er.

Den indiske tradisjonen med medgift, som brudens familie betaler til brudgommens familie i forbindelse med en ekteskapsinngåelse, er fortsatt utbredt i India (se for øvrig 3.2.2, s. 11).

Når det gjelder indiske tradisjoner i forhold til hvilken rekkefølge søsken skal gifte seg, ble det av representanter for både den norske ambassaden og Integrascreeen opplyst at eldste jente skal gifte seg før sine yngre søstre. Likeledes skal eldste gutt gifte seg før yngre brødre. Ifølge Integrascreeen kan det gjøres unntak fra denne tradisjonen, uten at de hadde noen nærmere opplysninger vedrørende hvor utbredt det i tilfelle er og/eller hvorvidt dette kunne innebære noen problemer. Ifølge ambassaden er det vanskelig, men ikke umulig, for en yngre søster å gifte seg før en eldre søster. Hvis dette skjer vil den eldre jentas muligheter til å gifte seg bli betydelig redusert. Videre opplyste ambassaden at i de tilfeller en jente er eldst i en søskenflokk, så kan ikke en av hennes yngre brødre gifte seg før henne.

3.4 ENSLIGE KVINNER

3.4.1 Skilte

Som nevnt i 3.3.1 har en ulike familielovgivningene i India, og rettssystemet tillater religionsspesifikke lover hva angår ekteskap, skilsmisse, adopsjon og arv. Når det gjelder hinduer, som utgjør 80 % av Indias befolkning, kan de (samt sikher, buddhister og jainister) skille seg i henhold til *The Hindu Marriage Act* av 1955. Det er ingen formelle hindre for skilsmisse for hinduer, og det er like rettigheter for kvinner og menn. Britiske myndigheter sier i en rapport om kvinner i India (UK Home Office 2004, pkt. 5.24) at:

The Hindu Marriage Act 1955 recognised the equal rights of men and women in matters of marriage and divorce. Either party can present a petition in a court of law for divorce and gave women the equal right to divorce her husband.

I samtale med to ulike indiske advokater, samt Lawyers Collective, fremkom det at det må foreligge en **rettslig kjennelse** for at en skilsmisse i India skal ha gyldighet¹². Dette gjelder selv om de to partene er enige om ekteskapsoppløsningen. Kravet om rettslig behandling innebærer at det også er en økonomisk kostnad forbundet med skilsmisse.

Selv om det ikke er noen formelle hindre for skilsmisse i India, medfører imidlertid det å skille seg en stor risiko for **stigmatisering**. For mange er ikke skilsmisse en reell mulighet idet sosiale og kulturelle holdninger utgjør et hinder. Andelen skilte kvinner er da også svært lav i India. I henhold til tall fra folketellingen i 2001 var det kun litt over **1 % skilte kvinner** mellom 25 og 60 dette året (Trimberger 2008).

Andelen skilte kvinner har trolig har økt siden 2001. Under oppholdet i India høsten 2008 ble det gitt entydige tilbakemeldinger om at skilsmisse har blitt vanligere og mer akseptert. Både IDC og den norske ambassaden mente at det de siste 10 årene har skjedd en endring i India, der skilsmisse har blitt vanligere og mer akseptert. Flere, som den norske ambassaden, WPC, NCW og IDC uttalte at det særlig er blant middelklasse/høyere middelklasse og overklassen, dvs. blant kvinner med **utdannelse** og som ofte er mer **økonomisk uavhengige**, at skilsmisse har blitt mer vanlig. I møte med Lawyers Collective ble det imidlertid presentert et noe annet syn, nemlig at skilsmisse er mer stigmatiserende for kvinner fra middelklassen enn fra arbeiderklassen. Den norske ambassaden og NCW understreket at selv om andelen skilsmisser øker, er skilsmisse fortsatt i 2008 vanskelig og forbundet med et stort sosialt stigma for de aller fleste.

Både den norske ambassaden og NCW presiserte at det er stor forskjell mellom by og land, og at det er vanskeligere for kvinner i små byer og på landsbygda å bli skilt. Landsbygda i India ble beskrevet som veldig tradisjonell. NCW opplyste at skilsmisse tradisjonelt ikke har vært akseptert i den indiske kulturen, men at dette nå gradvis endrer seg på grunn av økende andel utdannede og økonomisk uavhengige kvinner. Endringene, dvs. økt andel skilte kvinner, skjer i følge NCW først i byer og i høyere samfunnslag.

En skilt kvinne kan i prinsippet gifte seg igjen, men en skilt kvinne vil svært ofte oppleve begrensninger i forhold til mulige ekteskapskandidater da hennes "verdi" som ekteskapskandidat som regel vil ha sunket. IDC mente imidlertid at det er mulig for en skilt kvinne å gifte seg igjen.

Flere møtepartnere tok også opp forhold knyttet til **forlatte kvinner**. Dette er kvinner som ikke formelt sett er skilt, men der ektefellen har forlatt dem. UNIFEM mente at kvinner på landsbygda (rural women) svært sjelden blir skilt, men de kan

¹² Dette kan forholde seg noe annerledes for muslimske ekteskap. En indisk advokat har gitt følgende informasjon om skilsmisse for muslimer (e-post mars 2009):

If the Muslim marriage is celebrated according to customs and traditions than only pronouncement of TALAQ i.e. the divorce in the presence of the witnesses is sufficient for a valid divorce but the same deem to be communicated to the wife preferably in writing and duly acknowledged by her. For a valid proof of divorce the divorce pronounced according to the religious rights and customs can be confirmed by the court by way of suit for declaration from the civil court of competent jurisdiction.

However, if the Muslim marriage is solemnised under special marriage Act than the divorce can be granted by court by way of decree of divorce.

være enslige som et resultat av at mannen har forlatt dem. En kvinne kan være forlatt av sin mann enten for godt eller midlertidig/periodevis. En kvinne kan for eksempel være *midlertidig forlatt* i forbindelse med arbeidsmigrasjon. Det vil si at ektemannen reiser til andre deler av landet, eller utenlands, for å arbeide. Da vil hun være enslig (forlatt) i en periode, og disse periodene kan være av langvarig karakter. En kvinne kan også være forlatt av sin ektemann *for godt*, uten at paret er formelt skilt. Representanter fra det canadiske generalkonsulatet i Chandigarh fortalte om indiske menn som har opphold i Canada, eller andre vestlige land, og som kommer på besøk til hjemstedet og gifter seg med en jente derifra. Han reiser så tilbake til Canada/ vesten med løfte om å hente henne senere, hvilket han aldri gjør. Canadierne beskrev dette som et stort problem i Punjab. WPC mente at det er et sosialt stigma forbundet med det å være en forlatt kvinne, slik som det er for skilte.

3.4.2 Enker

I henhold til den indiske folketellingen i 2001 utgjorde enker 7 % av alle kvinner i India mellom 25 og 60 år (Trimberger 2008).

Det er interessant å merke seg at trakassering av enker, *Harassment of Widows*, er en egen sakskategori når det gjelder klagesaker til NCW. Dette viser at enker trakasseres, og er en indikasjon på at enker har en lav sosial status. I en rapport fra britiske myndigheter om kvinner i India hevdes det at "[...], widows and divorced women have secondary status in society" (UK Home Office 2004, pkt. 3.38). Også i møter i India høsten 2008 ble det uttalt at det ikke er enkelt å være enke, og at disse har en lavere status.

3.4.3 Ugifte

I henhold den indiske folketellingen i 2001 hadde 2,5 % av indiske kvinner mellom 25 og 60 år aldri vært gift (Trimberger 2008).

NCW hevdet at en enslig kvinne blir mer akseptert når hun er ugift enn når hun er skilt. Den norske ambassaden mente at de aller fleste ugifte kvinner i India bor sammen med foreldrene.

Både den norske ambassaden og WPC mente at det finnes samboere i India, men at samboerskap forekommer svært sjelden. Det ble videre uttalt at det å få barn utenfor ekteskap ikke er akseptert.

3.4.4 Situasjonen for enslige kvinner i India

Ekteskap er ansett som viktig i India og enslige kvinner, da særlig skilte, forlatte og enker, har generelt lav status. En enslig kvinne er ofte mer akseptert som ugift, enn som skilt.

Hvis en kvinne blir skilt, er det vanlige at hun flytter tilbake til sin familie, dvs. foreldre eller alternativt brødre. Under utlendingsforvaltningens opphold i India høsten 2008 ble det gitt noe ulike tilbakemeldinger på hvorvidt familien velvillig vil ta en skilt kvinne tilbake igjen. En møtepartner mente at kvinnen da vil bli sett på som ekstra arbeidskraft, og at det derfor ville være relativt uproblematisk for henne å returnere til familien. En annen møtepartner mente derimot at kvinnen ofte vil bli sett på som en byrde, spesielt hvis hun har barn. Det ble også hevdet at hvis det har vært

et arrangert ekteskap, hvilket er det desidert vanligste i India, så har foreldrene visse plikter i forhold til det å ta sin datter tilbake igjen etter en skilsmisse. Familien kan imidlertid også nekte å godta skilsmissen, og oppfordre kvinnen til å forbli i ekteskapet.

Under oppholdet i India ble det stilt spørsmål om situasjonen for enslige kvinner, ugifte eller skilte, som av ulike årsaker ikke kan returnere til sin familie eller ikke har noen familie, dvs. *situasjonen for enslige kvinner som skal bosette seg på egenhånd*, med eller uten egne barn, men ikke sammen med foreldre/brødre.

WPC, IDC og NCW mente at en enslig kvinne¹³ kun kan bosette seg i byer, og da store byer, og at en enslig kvinne ikke kan bosette seg på landsbygda/mindre byer. Det ble uttalt at det vil være **vanskelig**, men **ikke umulig**, for en kvinne å bosette seg alene i en stor by i India. IDC spesifiserte dette til å hevde at det bare er i de 5- 6 største byene i India at en enslig kvinne kan slå seg ned på egen hånd. IDC mente for øvrig at det vil være forbundet med vanskeligheter for begge kjønn når det gjelder det å klare seg helt på egen hånd i India, uten noe støtte fra familie.

Inntrykket fra møtene i India er at vanskelighetene for *enslige kvinner* (se fotnote 13) i hovedtrekk vil være i forhold til tre områder (se under), hvor det siste av disse tre ble fremstilt som det trolig mest problematiske:

- 1) Sikkerhet
- 2) Arbeidsmarked
- 3) Boligmarked

Ad. 1) Sikkerhet:

IDC hevdet at enslige kvinner vil være mer utsatt for seksuell trakassering og voldtekt, og at ingen enslige kvinner vil være helt trygge. Lawyers Collective mente at enslige kvinner i byer er sårbare og utsatt (vulnerable).

Ad. 2) Arbeidsmarked:

Når det gjelder muligheten for en enslig kvinne til å kunne **forsørge seg selv**, hevdet flere samtalepartere, bl.a. WPC, IDC og to ambassader, at **utdanning** er den viktigste faktoren for å få jobb ("education is the key to get work"). På spørsmål om hva som er tilstrekkelig utdanning for at en kvinne skal kunne få jobb i større byer, svarte flere at det er minimum 10 års skolegang. Den norske ambassaden nevnte jobb innenfor kundetelefonservice (*call centre*) som eksempel på relativt lett tilgjengelig arbeid for kvinner, og at det har vært en stor fremvekst av slike *call centre* i India. Det ble videre pekt på at det også innenfor media var gode arbeidsmuligheter for kvinner. WPC mente at det kan være vanskelig å finne jobb for skilte/forlatte kvinner, på grunn av den stigmatiseringen som er forbundet med skilsmisse. Imidlertid har skilsmisse blitt mer vanlig og akseptert i store byer i India i de siste 10 årene (jf. 3.4.1), og både WPC, IDC og den norske ambassaden mente at det vil være

¹³ Når det i det følgende snakkes om muligheter/situasjonen for **enslige kvinner**, vil det være relatert til enslige kvinner som skal bosette seg på egen hånd uten familien (med eventuelt unntak av egne barn).

vanskelig, men **ikke umulig** for en kvinne med 10 års utdanning eller mer, å finne en jobb i en av Indias store byer.

IDC var av den oppfatning at det ikke bare er utdanning som er nøkkelen til å få jobb, men også kvalifikasjoner og kompetanse i et yrke, dvs. **yrkesopplæring** (faglært arbeider). Eksempler her kan være frisør eller syerske/skredder. Enkelte møtepartnere pekte på at kvinner i India i økende grad deltar i arbeidslivet, samt at det er økende aksept for at kvinner arbeider sent på kvelden (som de ofte gjør i call centre og media). For en enslig kvinne med barn vil det imidlertid være langt vanskeligere å jobbe, enn for en enslig kvinne uten barn.

Ad. 3) Boligmarked:

Når det gjelder å finne/skaffe seg **bolig** for enslige kvinner ble det gitt klare tilbakemeldinger fra ulike hold, som den norske ambassaden, WPC, IDC, NCW og Lawyers Collective, om at det generelt er vanskelig/svært vanskelig. Problemene for en enslig kvinne knyttet til det å finne et sted å bo ble beskrevet som flere:

- Å finne en utleier som er villig til å leie ut til en enslig kvinne, kanskje særlig til skilte.
- Det å finne et trygt sted for en enslig kvinne å bo.
- Pris/kostnadsnivå. Det ble uttalt at der hvor det er jobb å få for kvinner, dvs. i de store byene, er bolig/losji også veldig kostbart.

Det ble videre opplyst at myndighetene har offentlige hjem/herberger som kun er for enslige kvinner, nemlig såkalte *working women hostels*. Disse finnes kun i større byer. I følge den norske ambassaden, WPC, NCW og Lawyers Collective er det imidlertid alt for få slike offentlige hjem/herberger for enslige kvinner, og det er dermed svært lang ventetid for å få plass der.

Informasjonen i det foregående om situasjonen for enslige kvinner i India og deres muligheter til å slå seg ned på egen hånd, og som fremkom i møter den norske utlendingsforvaltningen hadde i India i oktober 2008, korresponderer i stor grad med britiske myndigheters syn på mulighetene for intern relokalisering av enslige kvinner i India:

The situation as regards internal relocation for single women, divorcees with or without children, and widows may differ from the situation for men as it may be difficult for women on their own to find secure accommodation. Although rents are high and landlords are often unwilling to rent to single women there are hostels particularly in urban areas where a large number of call centres provide employment. The situation for women with children is likely to be more difficult as children may not be accepted in hostels. Illiterate women from rural areas are likely to find it particularly difficult to obtain accommodation as a lone woman. For some women in India relocation will not be unduly harsh but this is only likely to be the case where the individual is single, without children to support and is educated enough to be able to support herself (UK Home Office 2008a, pkt. 3.10.7, s. 15).

Det synes altså å være mulig, om enn vanskelig, for en enslig kvinne uten barn og med minst 10 års skolegang (alternativt med yrkesopplæring) å bosette seg og

livnære seg selv. Dvs. å klare seg på egen hånd uten støtte fra familie, i de største byene i India.

4. AVSLUTNING/HOVEDPUNKTER

- India er med 1,1 milliard innbyggere det nest største landet i verden etter folketall. Det er ulike kaster, kulturer, etniske grupper, språk og religioner, og ikke minst er India et land med enorme sosiale og økonomiske ulikheter.
- Hele det indiske subkontinent har tradisjonelt vært et **patriarkalsk** samfunn.
- Det er et **nord/sør** og et **urbant/ruralt** skille, der nord er mer patriarkalsk enn i sør og kvinner i byer har større muligheter enn på landsbygda.
- India har mange **nasjonale lover** som skal verne om kvinners rettigheter. India har også signert og ratifisert FNs konvensjon om å avskaffe diskriminering av kvinner.
- Det er **stor avstand** mellom **kvinnens formelle og reelle stilling og rettigheter** i India.
- Til tross for at myndighetene viser stor vilje og innsats, og lovverket på mange måter er på plass for å beskytte kvinners rettigheter, er India fortsatt et patriarkalsk samfunn der ulike former for **overgrep mot kvinner** er utbredt.
- **Vold i nære relasjoner** (*domestic violence*) er svært utbredt i India.
- Kvinner i India som blir trakassert, utsatt for vold, og også drept, på grunn av uenighet om **medgift** (*dowry*) er svært utbredt, til tross for at lovforbud mot å kreve eller motta medgift (*The Dowry Prohibition Act*) kom for nesten 50 år siden (i 1961).
- Det var om lag 20.000 rapporterte **voldtekter** i India i 2007.
- Det er stor grad av **underrapportering** når det gjelder trakassering av og vold mot kvinner.
- **Krisesentre** for kvinner eksisterer, men det er alt **for få** både av krisesentre og antall plasser ved hver av dem. Dessuten mangler tilbud om lengre tids opphold ved et krisesenter.
- Ulike religioner har **ulike familielovgivninger** i India.
- De fleste ekteskap i India er **arrangerte**.
- Det generelle synet er at en kvinne bør være gift, og ikke arbeide.
- **Skilsmisse** medfører ofte **stigmatisering**, og for mange er ikke det å skille seg en reell mulighet idet sosiale og kulturelle holdninger utgjør et hinder.
- De siste 10 årene har skilsmisse blitt noe vanligere og mer akseptert, særlig blant middelklasse/høyere middelklasseklasse og overklassen.

- **Enslige kvinner** som skal bosette seg på egen hånd uten familien (foreldre/brødre) kan kun slå seg ned i store byer.
- Enslige kvinner som skal bosette seg på egen hånd vil møte problemer i forhold til *sikkerhet*, *mulighet for jobb* og *mulighet for et sted å bo*. Sistnevnte (bolig) er trolig det mest problematiske.
- Det synes mulig, om enn vanskelig, for en **enslig kvinne uten barn** og med **minst 10 års skolegang** (alternativt med yrkesopplæring) å bosette seg og livnære seg selv. Dvs. å klare seg på egen hånd uten støtte fra familie, i de største byene i India.
- Det var stor grad av konsensus i den informasjonen utlendingsforvaltningen fikk i møter i India i oktober 2008 når det gjaldt ulike problemstillinger relatert til kvinner. Informasjonen som fremkom korresponderer også i stor grad med ulike skriftlige kilder.

5. REFERANSER

5.1 SKRIKRIFTLIGE KILDER

- CIA (2009, 24. februar). *The World Factbook - India*. Washington, DC: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> [lastet ned 28. februar 2009]
- Fangen, Katrine (2002, 12. februar). *Tvangsekteskap. En evaluering av mottiltakene*. Forskningsstiftelsen Fafo: Oslo. Tilgjengelig fra <http://www.fafo.no/pub/rapp/373/373.pdf> [lastet ned 03. april 2008]
- Freedom House (2008, 2. juli). *Freedom in the World – India (2008)*. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2008&country=7411> [lastet ned 09. februar 2009]
- Landguiden. *India. Ekonomi*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet. [Elektronisk abonnementstjeneste, informasjon hentet 20. januar 2009]
Tilgjengelig i Landdatabasen under India/Bakgrunn.
- National Crime Records Bureau (NCRB) (2008, oktober). *Crime in India – 2007. Figures at a Glance 2007*. New Delhi: National Crime Records Bureau. Tilgjengelig fra http://ncrb.nic.in/cii2007/cii-2007/FIGURES_2007.pdf [lastet ned 09. februar 2009]
- Norges ambassade i India (2008, 13. juni). *Økonomi (Norway. The official site in India)*. New Delhi: Norges ambassade i India. Tilgjengelig fra <http://www.norwayemb.org.in/utlysning/india/fakta/okonomi.htm> [lastet ned 31. mars 2009]
- Svenska Utrikesdepartementet (2008, 27. mars). *Mänskliga rättigheter i Indien 2007*. Utrikesdepartementet: Stockholm. Tilgjengelig fra http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080327/633d5eb5fc7c67f860b893880d40bfe8/Indien.pdf [lastet ned 22 januar 2009]
- Thorbjørnsrud, Berit (2001). *Syn på ekteskap blant hinduer, buddhister, sikher, muslimer og kristne*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Tilgjengelig på <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bld/red/2004/0033/ddd/pdfv/187265-q-1020.pdf> [lastet ned: 10. desember 2007]
- Trimberger, E. Kay (2008, 27. mars). *Single Women and the US Women's Movement: Insights from India*. Beacon Broadside [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.beaconbroadside.com/broadside/2008/03/single-women-th.html> [lastet ned 18. februar 2009]
E. Kay Trimberger er professor i sosiologi, women's and gender studies, ved Sonoma State University.
- UK Home Office (2004, 21. desember). *Report on the fact finding mission to India, 11-24 July 2004, Women in India*. London: Country Information and Policy Unit, Immigration and Nationality Directorate, UK Home Office.

Tilgjengelig fra

http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs06/india_ffm0704_250106.doc [lastet ned 07. desember 2007]

- UK Home Office (2008a, 17. april). *Operational Guidance Note. India*. London: UK Home Office, Border Agency. Tilgjengelig fra <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/policyandlaw/countryspecificasylumpolicyogns/indiaogn?view=Binary> [lastet ned 04. februar 2009]
- UK Home Office (2008b, 12. august). *Country of Origin Information Report. India*. London: UK Home Office, Border Agency. Tilgjengelig fra <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs08/india-210808.doc> [lastet ned 20. januar 2009]
- U.S. Department of State (2008, 11. mars). *India. Country Reports on Human Rights Practices - 2007*. Washington, DC: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100614.htm> [lastet ned 21. januar 2009]

5.2 MUNTLE KILDER

- Advokater. Møter med lokal juridisk ekspertise i form av tre indiske advokater. Møter i New Delhi og Chandigarh 13. og 16. oktober 2008. E-post fra en av disse indiske advokatene 24. mars 2009.
- Asian Centre for Human Rights, ved director Suhas Chakma. Møte i New Delhi 13. oktober 2008.
For mer informasjon om Asian Centre for Human Rights <http://www.achrweb.org/>
- Det canadiske generalkonsulatet i Chandigarh, ved representanter som ønsker å være anonyme. Møte i Chandigarh 16. oktober 2008.
- Den norske ambassaden i India, ved representanter som ønsker å være anonyme. Ulike møter ved ambassaden i New Delhi 13. – 15. oktober 2008.
- Den tyske ambassaden i India, ved representanter som ønsker å være anonyme. Møte i New Delhi 17. oktober 2008.
- Institute for Development and Communication (IDC), ved director Pramod Kumar og director, Gender Studies Unit, Rainuka Dagar. Møte i Chandigarh, 16. oktober 2008.
For mer informasjon om IDC <http://idcindia.org/>
- Integrascreeen, ved vice president – business development Vikas Rewat. Møte i New Delhi 14. oktober 2008.
For mer informasjon om Integrascreeen <http://www.integrascreeen.com/index.aspx>
- Lawyers Collective, ved project director Indira Jaising i prosjektet The Lawyers Collective Women's Rights Initiative. Møte i New Delhi 17. oktober

2008.

For mer informasjon <http://www.lawyerscollective.org/>

- National Commission for Women (NCW), ved chairperson Girja Vyas, member of secretary S. Chatterjee, member Yasmeen Abrar, member Nirmala Venkatesh, member Neeva Konwar og flere. Møte i New Delhi 17. oktober 2008.

For informasjon om kommisjonen <http://ncw.nic.in/>

- Punjab State Human Rights Commission, ved chairperson R.S. Mongia og member K.K. Bhatnagar. Møte i Chandigarh 16. oktober 2008.

For mer informasjon <http://www.pshrc.net/>

- UNIFEM, South Asia Sub-Regional Office, ved deputy regional programme director Sushma Kapoor, programme coordinator Govind Kelkar, senior programme officer Gitanjali Singh og flere. Møte i New Delhi 15. oktober 2008.

- WomenPowerConnect (WPC), ved executive director N. Hamsa, policy & legal officer Richa Tewari, programme officer Savita Sethi og development consultant Tara Appachu Sharma. Møte i New Delhi 15. oktober 2008.

For mer informasjon <http://www.womenpowerconnect.org/>

6. FORKORTELSER

CIA	Central Intelligence Agency
IDC	Institute for Development and Communication (Punjab)
LCWRI	Lawyers Collective Women's Rights Initiative
NCRB	National Crime Records Bureau
NCW	National Commission for Women
UNIFEM	United Nations United Nations Development Fund for Women
WPC	WomenPowerConnect